

Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση

Τόμ. 11, Αρ. 9B (2022)

«ΜΕΝΟΥΜΕ ΣΠΙΤΙ...ΜΑΖΙ». Αξιοποιώντας την εξ αποστάσεως εκπαίδευση στην πρωτοσχολική ηλικία

Κικιλία Τσουκαλά, Μαρίνα Ζαχαρία

doi: [10.12681/icodl.3583](https://doi.org/10.12681/icodl.3583)

«ΜΕΝΟΥΜΕ ΣΠΙΤΙ...ΜΑΖΙ». Αξιοποιώντας την εξ αποστάσεως εκπαίδευση στην πρωτοσχολική ηλικία

“STAYING HOME... TOGETHER”. Distance learning in early childhood

Κικιλία Τσουκαλά

Εκπαιδευτικός ΠΕ60 ΜΕδ
Υ.Δ. ΠΤΠΕ Πανεπιστημίου Θεσσαλίας
kitsouka@uth.gr

Μαρίνα Ζαχαρία

Εκπαιδευτικός ΠΕ60
zmarina79@yahoo.gr

Abstract

Distance learning finds suitable ground for application in the context of collaborative projects. An example and suggested good practice is the design, development and implementation of the project "STAYING HOME.... TOGETHER". This is a distance education project which was designed during the first closing of the schools by active Primary Education teachers and 225 schools from all over Greece participated. The results of the project through the evaluation by teachers, students, parents and competent bodies showed the impact it had from all members of the educational community.

Keywords: *distance learning, early childhood education*

Περίληψη

Η πολυμορφική εξ αποστάσεως εκπαίδευση βρίσκει πρόσφορο έδαφος εφαρμογής και στα πλαίσια συνεργατικών έργων. Παράδειγμα και προτεινόμενη καλή πρακτική αποτελεί ο σχεδιασμός, η ανάπτυξη και υλοποίηση του έργου «ΜΕΝΟΥΜΕ ΣΠΙΤΙ...ΜΑΖΙ». Πρόκειται για ένα έργο εξ αποστάσεως εκπαίδευσης το οποίο σχεδιάστηκε κατά τη διάρκεια της πρώτης αναστολής λειτουργίας των σχολείων, από εν ενεργεία εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης και συμμετείχαν 225 σχολεία από όλη την Ελλάδα. Τα αποτελέσματα του έργου μέσω της αξιολόγησης από εκπαιδευτικούς, μαθητές/τριες, γονείς και αρμόδιους φορείς κατέδειξαν την απήχηση που είχε από όλα τα μέλη της εκπαιδευτικής κοινότητας.

Λέξεις-κλειδιά: *εξ αποστάσεως εκπαίδευση, προ/πρωτοσχολική εκπαίδευση*

Εισαγωγή

Η πανδημία του COVID-19 δημιούργησε το 2020, στην εκπαιδευτική κοινότητα (σε παγκόσμιο και εθνικό επίπεδο) μια νέα πραγματικότητα γεμάτη ανησυχίες αλλά και προκλήσεις. Νέες επιμορφωτικές, εκπαιδευτικές και μαθησιακές ανάγκες αναπτύχθηκαν. Νέα δεδομένα επαναπροσδιόρισαν την έννοια της μαθησιακής διαδικασίας και τους άμεσα εμπλεκόμενους σε αυτήν, μαθητές/τριες κι εκπαιδευτικούς. Σε αυτή τη συγκυρία και ειδικά στο ξέσπασμα του πρώτου κύματος της πανδημίας, θεωρήθηκε απόλυτη προτεραιότητα (για πολλούς/ές εκπαιδευτικούς) η συνέχιση της επαφής των μαθητών/τριών με τη μαθησιακή διαδικασία, για το χρονικό διάστημα που

οι σχολικές μονάδες δεν λειτουργούσαν και πολύ πριν χρησιμοποιηθεί η σύγχρονη εξ αποστάσεως πλατφόρμα διδασκαλίας.

Σε εκείνη τη χρονική στιγμή οι εκπαιδευτικοί καλούνταν να αξιοποιήσουν κάθε μέσο επικοινωνίας και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης προκειμένου να μείνουν κοντά με τους μαθητές/τριές τους και να τους/τις κρατήσουν κοντά στην εκπαιδευτική διαδικασία, έστω και από απόσταση.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να ενημερωθεί η ακαδημαϊκή και εκπαιδευτική κοινότητα, σχετικά με σχεδιασμό και την πρακτική εφαρμογή συνεργατικού έργου εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, κατά την περίοδο του πρώτου κύματος της πανδημίας, στο πλαίσιο της πολυμορφικής εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

Η δομή του άρθρου στηρίζεται στην παρουσίαση του σχετικού θεωρητικού πλαισίου, και της ταυτότητας του έργου, ενώ στη συνέχεια παρουσιάζεται η υλοποίηση της συγκεκριμένης εξ αποστάσεως εκπαιδευτικής διαδικασίας. Τέλος, καταγράφεται σε αδρές γραμμές μια πρώτη αποτίμηση του έργου σε τοπικό και εθνικό επίπεδο, και παράλληλα παρουσιάζονται συμπεράσματα του έργου ως εφαλτήριο για νέες γόνιμες συζητήσεις.

‘Πολυμορφική’ εξ αποστάσεως εκπαίδευση στα σύγχρονα εκπαιδευτικά περιβάλλοντα

Τα τελευταία χρόνια η εκπαιδευτική διαδικασία φαίνεται ικανή να «ξεφεύγει των στενών ορίων που έχουν καθοριστεί από τους τοίχους των σχολείων» (Hogenbirk et al. 2006:9). Κι ενώ αρχικά, η εξ αποστάσεως εκπαίδευση ορίστηκε σε ένα πρώτο επίπεδο με βάση την έννοια της «φυσικής απόστασης», η έννοια αυτή, λόγω της εξέλιξης των τεχνολογικών μέσων, έχει πάψει να αποτελεί εμπόδιο και να προσδιορίζει τη διαδικασία. Επιπρόσθετα, δεν υπάρχει ένας και μοναδικός τρόπος λειτουργίας κι εφαρμογής της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, ούτε μια μοναδική μορφή εξάσκησης της (Λιοναράκης, 2020). Η πολυμορφική εξ αποστάσεως εκπαίδευση δημιουργεί τις συνθήκες ώστε η εκπαιδευτική διαδικασία να βρει τρόπους με δημιουργικό και ευχάριστο τρόπο να αξιοποιήσει την περίσταση σε επίπεδο διαμόρφωσης νέων εναλλακτικών μαθησιακών διαδρομών με νέα εργαλεία αλλά και νέο περιεχόμενο (Ιωακειμίδου, 2020).

Καθώς οι απαιτήσεις των νέων συνθηκών πληθαίνουν, καθώς νέα εκπαιδευτικά περιβάλλοντα δημιουργούνται, καθώς η εκπαιδευτική πρακτική εμπλουτίζεται συνεχώς και δυναμικά με τη χρήση του διαδικτύου και των νέων εργαλείων web 2.0 (Ζαχαρία κ.ά, 2018), οι εκπαιδευτικοί καλούνται να δημιουργήσουν εκπαιδευτικές κοινότητες και να αξιοποιήσουν κάθε πρόσφορο μέσο για τη βελτίωση της ποιότητας της μαθησιακής διαδικασίας. Δημιουργούνται δίκτυα ανάμεσα στους/στις εκπαιδευτικούς και/ή τις σχολικές μονάδες. Οι δικτυώσεις δημιουργούν το πεδίο, όπου ξεπηδούν ιδέες που μπορεί να υιοθετήσει ο/η εκπαιδευτικός, να τις προσαρμόσει στις δικές του/της ανάγκες, προτιμήσεις, να τις διαμορφώσει ανάλογα με τη δυναμικότητα και την κατάσταση της τάξης του/της, να τις τροποποιήσει, και να τις αναπτύξει (Ιωαννίδου, 2018).

Η ‘πολυμορφική’ εξ αποστάσεως εκπαίδευση βρίσκει πρόσφορο έδαφος εφαρμογής και στα πλαίσια συνεργατικών έργων, που αξιοποιούν εκπαιδευτικές πλατφόρμες δικτύωσης (όπως το eTwinning), προάγοντας τη σχολική συνεργασία και παρέχοντας εργαλεία, υπηρεσίες και υποστήριξη ώστε να διαμορφώνεται ένα ουσιαστικό πλαίσιο συνεργασίας και αλληλεπίδρασης ανάμεσα σε εκπαιδευτικούς, σχολικές μονάδες, και στους μαθητές/τριες κάθε σχολικής μονάδας, σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, ακόμα κι αν τα σχολεία είναι κλειστά.

Παράδειγμα και προτεινόμενη καλή πρακτική του παραπάνω σκεπτικού της πολυμορφικής εξ αποστάσεως εκπαίδευσης αποτελεί ο σχεδιασμός, η ανάπτυξη και υλοποίηση συνεργατικού έργου, κατά την περίοδο του πρώτου κύματος της πανδημίας, όταν υπήρξε αναστολή λειτουργίας των σχολικών μονάδων όλης της χώρας. Ο παιδαγωγικός σχεδιασμός βασίστηκε, λόγω των δύσκολων και πρωτόγνωρων συνθηκών στην ασύγχρονη εκπαίδευση. Αξιοποιήθηκαν τα τεχνολογικά μέσα με όρους ποιότητας και αποτελεσματικότητας. Δημιουργήθηκε εκπαιδευτικό υλικό που περιείχε δραστηριότητες αλληλεπίδρασης, και δυναμική εμπλοκή εκπαιδευτικών και μαθητών/τριών.

Ταυτότητα του έργου

Με κύριο στόχο τη συνέχιση της επαφής με τους μαθητές/τριές τους, 14 εκπαιδευτικοί της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης (Νηπιαγωγοί & Δάσκαλοι), ήδη συνεργάτες σε άλλα έργα, αποφάσισαν να σχεδιάσουν και να υλοποιήσουν ένα eTwinning έργο με τίτλο «ΜΕΝΟΥΜΕ ΣΠΙΤΙ.. ΜΑΖΙ!». Ο αρχικός σχεδιασμός του έργου έγινε σε 3 μόλις μέρες, η έγκριση από την ΕΥΥ ήταν αμεσώτατη και μόλις μια εβδομάδα αφού έκλεισαν τα σχολεία ξεκίνησε η εξ αποστάσεως εκπαιδευτική διαδικασία.

Το έργο δημοσιοποιήθηκε αμέσως μετά την έγκρισή του σε όλη την εκπαιδευτική κοινότητα, μέσα από σελίδες κοινωνικής δικτύωσης εκπαιδευτικών, ώστε να συμμετέχουν όσο το δυνατόν περισσότεροι εκπαιδευτικοί και να επωφεληθούν όσο το δυνατόν περισσότερα παιδιά προσχολικής/πρωτοσχολικής ηλικίας. Σκοπός του έργου ήταν κυρίως η ενεργοποίηση των μαθητών/τριών εκτός σχολικής τάξης, το χρονικό διάστημα κατά το οποίο θα παρέμεναν κλειστά τα σχολεία, μέσα από βιωματικές δράσεις.

Τη συντονιστική ομάδα του έργου αποτελούσαν οι εκπαιδευτικοί (ΠΕ60 και ΠΕ70): Μαρίνα Ζαχαρία, Αριάδνη Ευαγγελοπούλου, Καλλιόπη Παπουτσάκη, Κικιλία Τσουκαλά, Κατερίνα Ίλτσιου, Δήμητρα Γιάκογλου, Κική Μιχαλάρου, Δέσποινα Παρταλά, Αγορίτσα Τζήμα, Γρηγορία Θεοδωρίδου, Ελένη Χατζηστεφάνου, Αθηνά Ζησοπούλου, Μαργαρίτα Σαμουτιάν, Μαρία Γιαννίκη.

Η ανταπόκριση της εκπαιδευτικής κοινότητας ήταν τεράστια και πέρα από κάθε προσδοκία. Συμμετείχαν 225 σχολεία, περισσότεροι από 300 εκπαιδευτικοί Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Ο εκτιμώμενος αριθμός ωφελούμενων μαθητών και μαθητριών ανήλθε σε 4800 παιδιά. Η γεωγραφική διασπορά του έργου ήταν σε κάθε γωνιά της χώρας, από τον Έβρο, τη Μακεδονία, τη Θεσσαλία, την Πελοπόννησο έως την Κρήτη, και από την Κεφαλονιά έως την Κάσο, ακόμα και ελληνικά σχολεία του εξωτερικού, όπως το ΤΕΓ Russelsheim στη Γερμανία. Συμμετείχαν μικρές αλλά και μεγάλες σχολικές μονάδες σε αγροτικές, ημιαστικές αλλά και αστικές περιοχές. Αξίζει να σημειωθεί ότι πολλοί εκπαιδευτικοί παρακολουθούσαν σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης τις δράσεις του έργου και τις υλοποιούσαν στις σχολικές μονάδες τους, χωρίς να είναι εγγεγραμμένα μέλη του έργου στην πλατφόρμα του eTwinning.

Για την αξιολόγηση του έργου χρησιμοποιήθηκαν δύο (2) ερωτηματολόγια για τους/τις εκπαιδευτικούς (στην αρχή και το τέλος) και ένα ερωτηματολόγιο για γονείς και μαθητές/τριες προς το τέλος του έργου, τα οποία συμπληρώνονταν ηλεκτρονικά.

Υλοποίηση της εξ αποστάσεως εκπαιδευτικής διαδικασίας

Η συντονιστική ομάδα του έργου σχεδίαζε κι οργάνωνε τις δράσεις, ετοιμάζε εκπαιδευτικό υλικό και Αποστολές που μαθητές/τριες καλούνταν να υλοποιήσουν. Κάθε μέλος της συντονιστικής ομάδας (εκτός από το δικό της σχολείο) είχε 15-20 σχολεία από όλη την Ελλάδα υπό την εποπτεία της. Έτσι λύνονταν ευκολότερα απορίες εκπαιδευτικών, δίνονταν πρακτικές και τεχνικές συμβουλές για την αξιοποίηση

εργαλείων Web 2.0, οργανωνόταν με ποικίλα εργαλεία το υλικό των σχολείων, ώστε να επιστραφεί ως ομαδικό προϊόν στα σχολεία και στα παιδιά για ανατροφοδότηση και επιβράβευση, και υπήρχε έλεγχος της πορείας του έργου.

Κάθε εβδομάδα στέλνονταν μια ή δύο Αποστολές στα παιδιά. Οι προϋποθέσεις κατά το σχεδιασμό κάθε Αποστολής:

- η δράση να μην απαιτεί έκθεση σε οθόνες,
- να έχει βιωματικό και παιγνιώδη χαρακτήρα και
- να αξιοποιούνται υλικά καθημερινής χρήσης.

Το έργο είχε διάρκεια 3 μήνες (Μάρτιος-Απρίλιος-Μάιος 2020). Σε αυτό το διάστημα σχεδιάστηκαν και υλοποιήθηκαν 12 Αποστολές, οι οποίες αναλυτικά ήταν οι εξής:

1η : Αφίσα με θέμα «Μένουμε Σπίτι Μαζί»

2η: Κατασκευή για 25η Μαρτίου και «Γιορτή»

3η: Ο Άκης Σπιτάκης έχασε το λεξικό του (Δημιουργία λεξικού)

4η: 2 Απριλίου, Παγκόσμια Ημέρα Παιδικού Βιβλίου (Πρόσκληση συγγραφέων)

5η: Ώρα για Camping στο σπίτι! (Θεατρικό παιχνίδι)

6η: Ο πύργος του βασιλιά Ρολάκη (Δράση κατασκευών)

7η: Και το Πάσχα Μένουμε σπίτι... ΜΑΖΙ!

8η: Ο Άκης Σπιτάκης και τα πειράματα (Φυσικές Επιστήμες)

9η: Ένα διαφορετικό πρωτομαγιάτικο στεφάνι (κολλάζ)

10η: Χρόνια πολλά μαμά! (Δημιουργία συνεργατικής ραδιοφωνικής εκπομπής)

11η: Το Μουσείο των Μουσείων (Δημιουργία Ψηφιακού μουσείου)

12η: Ο ταξιδιωτικός οδηγός του Άκη Σπιτάκη (Δημιουργία ταξιδιωτικού χάρτη)

Μετά τις αρχικές δράσεις/Αποστολές του έργου κι όταν συντονιστική ομάδα, εκπαιδευτικοί, παιδιά, γονείς βρήκαν έναν ρυθμό επικοινωνίας και συμπόρευσης, η συντονιστική ομάδα θέλησε να ακολουθήσει με κάποιον τρόπο τον εκπαιδευτικό σχεδιασμό της δια ζώσης διδασκαλίας. Αυτό αφορούσε θέματα που επιλέγονταν όπως Παγκόσμια ημέρα παιδικού βιβλίου, Πάσχα, Πρωταπριλιά, Πρωτομαγιά, Γιορτή της Μητέρας, Παγκόσμια Ημέρα Μουσείων. Ταυτόχρονα έγινε μια προσπάθεια να υπάρξει μια συμβατότητα με το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών (τουλάχιστον του Νηπιαγωγείου) και για τον λόγο αυτό οι βιωματικές παιγνιώδεις δράσεις είχαν σχέση και με την Τέχνη (ζωγραφική και κατασκευές), με Γλώσσα (λέξεις κι αντικείμενα από κάποιο γράμμα και δημιουργία Εικονολεξικού), με Μαθηματικά (καταμέτρηση ρολών για κατασκευή πύργων, συσχετισμοί και συγκρίσεις), με Φυσικές Επιστήμες (πειράματα), με το κοινωνικό και φυσικό περιβάλλον μέσα από μια διαθεματική οπτική. Για τον σχεδιασμό και αρχικό έναυσμα κάθε δράσης/Αποστολής οι εκπαιδευτικοί της συντονιστικής ομάδας αξιοποίησαν πληθώρα προγραμμάτων και εργαλείων Web 2.0. Ο σχεδιασμός των αφισών και των διαδραστικών παιχνιδιών των «Αποστολών» έγινε στο Corel, το Photoshop Elements, Artsteps και το Genially, η επαυξημένη πραγματικότητα σχεδιάστηκε στο Metaverse ενώ για τα βίντεο χρησιμοποιήθηκε το Biteable, Movie Maker, animoto, powtoon και το Flexcip.

Η επικοινωνία μεταξύ των εταίρων πραγματοποιήθηκε με χρήση μέσων κοινωνικής δικτύωσης όπως messenger, facebook group, viber, μέσω των εργαλείων google drive και google docs καθώς και μέσω Webex και Zoom. Ο διαμοιρασμός των αποστολών γινόταν με την δημοσίευση τους στην πλατφόρμα twinspace καθώς και στην επίσημη ιστοσελίδα του προγράμματος στο Weebly ενώ η αξιολόγηση με ερωτηματολόγια στο google forms.

Τα εκπαιδευτικά παιχνίδια σχεδιάστηκαν στο scratch, wordwall, liveworksheets, learningapps, jigsawplanet, kahoot, superteachertools, matchthememory, crosswordlabs, quizlet , ενώ με τη χρήση meetingwords και tricider οι συνεργάτες έγραψαν συνεργατικά ευχές και συνταγές. Τα κολάζ των σχολείων δημιουργήθηκαν με τα

προγράμματα fotofor, pizap, befunky, pixlr, fotojet, Picasa, pic-collage, photo collage, virtualism, photoscape, pixiz, photovisi, canva, photoshop και αναρτήθηκαν στο video.sch.gr, το youtube & safeyoutube.

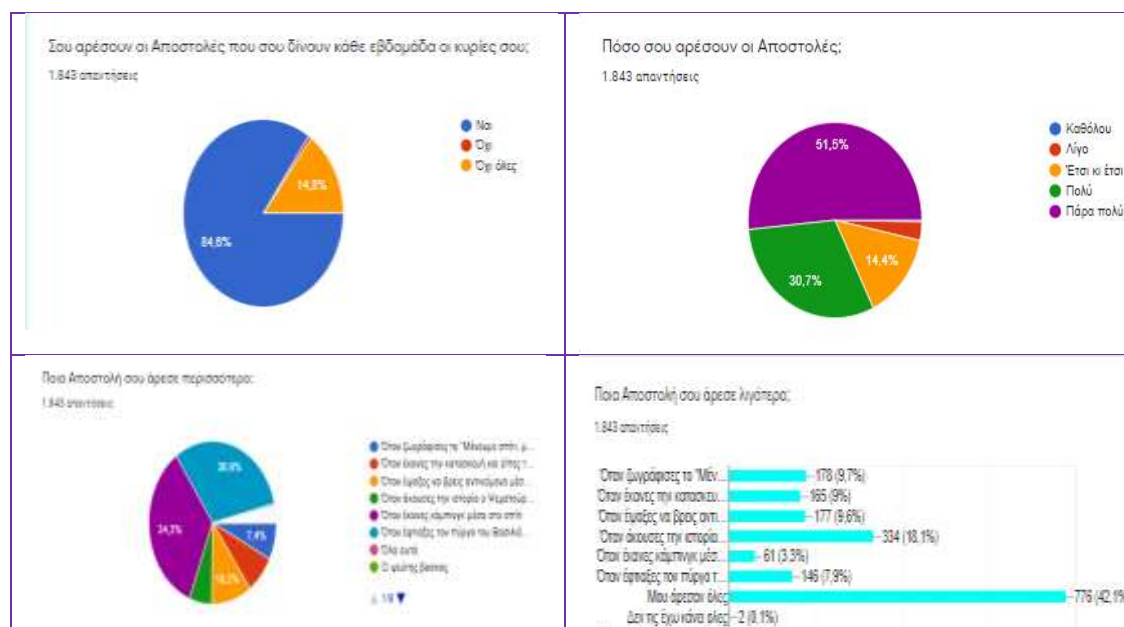
Μετά την ολοκλήρωση κάθε αποστολής, οι εκπαιδευτικοί με τη βοήθεια της συντονιστικής ομάδας, συγκέντρωναν το εκπαιδευτικό υλικό που παρήγαγαν τα παιδιά και με συνεργατικά εργαλεία δημιουργούσαν συλλογικά προϊόντα (π.χ. on-line παιχνίδια, e-books, videos, ψηφιακή περιήγηση) τα οποία επέστρεφαν στα παιδιά ως ανατροφοδότηση και επιβράβευση. Ειδικότερα, για την ανάρτηση των έργων χρησιμοποιήθηκαν συνεργατικά εργαλεία όπως padlets, dotstorming, thinglink, bookcreator, storyjumper, mystorybook.

Η τελική παρουσίαση του έργου έγινε στο canva & issuu, ενώ η ιστοσελίδα του στο Weebly.

Αποτίμηση έργου σε τοπικό και εθνικό επίπεδο

Από την μεγάλη απήχηση του έργου και τον αριθμό των συμμετεχόντων σε αυτό, προέκυψε μεγάλος όγκος δεδομένων, που μας οδηγούν σε πολλά και πολυεπίπεδα συμπεράσματα σχετικά με την ‘πολυμορφική’ οπτική της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Στην παρούσα εργασία αποτυπώνονται αποτελέσματα σε πολύ αδρές γραμμές αναφορικά με τους/τις εκπαιδευτικούς και τους/τις μαθητές/τριες, καθώς η πλήρης επεξεργασία και ανάλυση των δεδομένων που προκύπτουν από τα ερωτηματολόγια ολοκληρώνεται σταδιακά και θα παρουσιαστεί στο άμεσο μέλλον.

Οι μαθητές/τριες που συμμετείχαν στο έργο δήλωσαν στο ερωτηματολόγιο ότι τους άρεσαν οι Αποστολές που δίνονταν κάθε εβδομάδα (84,6%) και μάλιστα «πολύ» ή «πάρα πολύ» (30,7% και 51,5% αντίστοιχα). Η αγαπημένη τους αποστολή ήταν η «Ωρα για Camping στο σπίτι!», ενώ χαρακτηριστικό εύρημα θεωρείται πως είναι η απάντηση στην ερώτηση του ερωτηματολογίου: «Ποια Αποστολή σου άρεσε λιγότερο;» όπου σε ποσοστό 42,1% απάντησαν «Μου άρεσαν όλες» (Σχ.1).

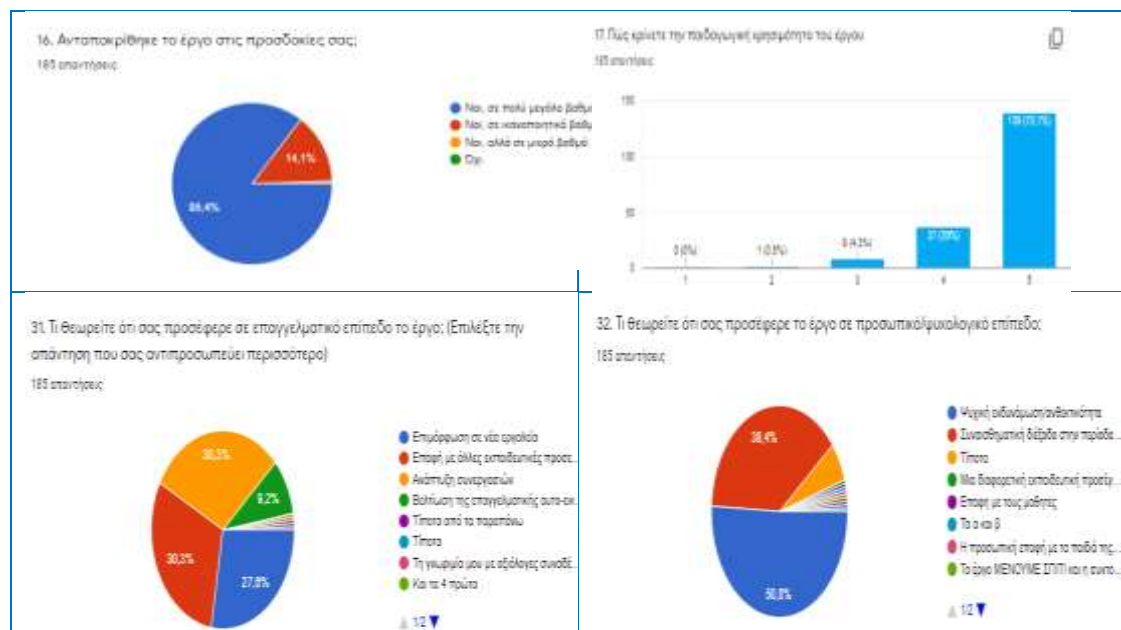

Σχ. 1: Διαγράμματα απαντήσεων παιδιών

Οι εκπαιδευτικοί επέλεξαν να συμμετέχουν στο έργο, όπως φάνηκε και παραπάνω, προσδοκώντας τη διατήρηση της επικοινωνίας με τους μαθητές/τριές τους και ενεργοποιώντας τη συμμετοχή τους μέσα από πρωτότυπες δράσεις. Το έργο

ανταποκρίθηκε στις προσδοκίες τους σε πολύ μεγάλο βαθμό (85,4%), κρίνοντάς το ως παιδαγωγικά χρήσιμο, πρωτότυπο και πολύ καλά οργανωμένο από τη συντονιστική ομάδα του έργου, με σταθερή ανταπόκριση από παιδιά και γονείς.

Οι εκπαιδευτικοί θεωρούν ότι το έργο σε επαγγελματικό επίπεδο τους προσέφερε επαφή με νέες εκπαιδευτικές προσεγγίσεις, ανάπτυξη διασχολικών συνεργασιών, επιμόρφωση σε νέα ψηφιακά εργαλεία δημιουργίας εκπαιδευτικού υλικού. Σε προσωπικό και ψυχολογικό επίπεδο οι εκπαιδευτικοί πιστεύουν ότι το έργο τους προσέφερε ψυχική ενδυνάμωση/ανθεκτικότητα και αποτέλεσε μια συναισθηματική διέξοδο κατά την περίοδο εγκλεισμού.(Σχ.2)

Σχ.2: Διαγράμματα απαντήσεων εκπαιδευτικών

Ενδεικτικά αποσπάσματα από ανοικτού τύπου ερωτήσεις που απάντησαν οι εκπαιδευτικοί που συμμετείχαν στο έργο: «Ήταν μια ανάσα, γεμάτη δημιουργία, συνεργασία και αγάπη μέσα στην πρωτόγνωρη, καταθλιπτική καραντίνα του κορωνοϊού!!! Τελικά από ένα κακό πάντα θα βγει κάτι καλό!!!», «Πολύ σημαντική στιγμή για τη βαθμίδα των νηπιαγωγών. Πιστεύω ότι δείξαμε περίτρανα ότι σε δύσκολες στιγμές έχουμε την ικανότητα για μία ακόμη φορά να συνεργαζόμαστε και να γινόμαστε αποδοτικές!!! Ευχαριστούμε για την καλή σας διάθεση και το όμορφο εκπαιδευτικό πρόγραμμα που δημιουργήσατε!!!», «Είχε πολλά θετικά χαρακτηριστικά, όπως πολύ γρήγορα παιδαγωγικά αντανακλαστικά, πρωτοτυπία, παιδαγωγική ευαισθησία, παιγνιώδεις δραστηριότητες κατάλληλες για την ηλικία των παιδιών, αλλά ταυτόχρονα και με γνωστικό περιεχόμενο, πολύ μεγάλο αριθμό συμμετεχόντων, συμπεριφορές επαγγελματικής αλληλεγγύης και συνεργασίας, άτυπη ταχύρυθμη on-going 'επιμόρφωση' εκπαιδευτικών σε νέα εργαλεία web 2.0. Είναι ένα σημαντικά πολυεπίπεδο έργο που αξίζει να μελετηθεί και σε ακαδημαϊκό επίπεδο», «Είναι η απόδειξη ότι οι εκπαιδευτικοί ακόμη και με φυσική απόσταση συνεχίζουν να είναι κοντά στα παιδιά».

Το έργο «ΜΕΝΟΥΜΕ ΣΠΗΤΙ.. ΜΑΖΙ», προβλήθηκε από την κεντρική υπηρεσία eTwinning στις Βρυξέλλες, ως Καλή Πρακτική εν μέσω πανδημίας, όπως και από την Ελληνική Εθνική Επιτροπή Υποστήριξης eTwinning και από το Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών (ΙΚΥ) στις επίσημες διαδικτυακές σελίδες τους (<https://www.etwinning.net/el/pub/newsroom/highlights/staying-home-with-etwinning--> και

<https://www.facebook.com/StateScholarshipsFoundation/posts/3187644211280168>). Παράλληλα, παρουσιάστηκε στα κατά τόπους ΠΕΚΕΣ από τους συμμετέχοντες εκπαιδευτικούς, στα πλαίσια επιμόρφωσης άλλων εκπαιδευτικών. Τέλος, το «MENOYME ΣΠΙΤΙ..MAZI» διακρίθηκε στα EDUCATION LEADERS AWARDS 2021, στην Κατηγορία Online και Εκπαίδευση Εξ Αποστάσεως (Βαθμίδα Νηπιαγωγείο) και τιμήθηκε με το Χρυσό Βραβείο . Από τη συντονιστική ομάδα του έργου δημιουργήθηκε ένα βιβλίο εντυπώσεων, με ενδεικτικά σχόλια και εντυπώσεις των συμμετεχόντων: https://read.bookcreator.com/5wok1XEpAYWjWDFXKPwiz4LKbgz2/j_wBOZgtROS8n7m0lqjOmA?fbclid=IwAR28qtIPMmDfIKu8C7zpkJQIFW69h9ggcdLpfwAZJCfHcp6ST9x_8ODThRs . Επίσης, στους παρακάτω συνδέσμους δημοσιεύονται συγκεντρωτικό βίντεο σχετικά με το έργο: <https://youtu.be/m1LxmWteU3w> και συνοπτική παρουσίαση: <https://twinspace.etwinning.net/112804/pages/page/989029> . Η ιστοσελίδα του βρίσκεται στο σύνδεσμο <http://menoumespitimazi.weebly.com/> .

Συμπεράσματα έργου

Η συζήτηση των αποτελεσμάτων του έργου οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η διάχυσή του στην εκπαιδευτική και εκπαιδευτική κοινότητα είναι ιδιαίτερα σημαντική, καθώς παρέχονται ιδέες για μελλοντικές παρόμοιες δράσεις άλλων εκπαιδευτικών, κίνητρα βελτίωσης του εκπαιδευτικού έργου και αξιοποίησης κάθε δυνατού τρόπου εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

Επιπρόσθετα η παρουσίαση του συγκεκριμένου έργου υπογραμμίζει τη δυνατότητα εφαρμογής ποιοτικής ασύγχρονης εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, όταν οι συνθήκες το απαιτούν, όταν οι εμπλεκόμενοι σε αυτή τη διαδικασία λαμβάνουν υπόψη τους τις ανάγκες και τα χαρακτηριστικά του πληθυσμού στον οποίο απευθύνονται, όταν σχεδιάζεται και αξιοποιείται κατάλληλο εκπαιδευτικό υλικό, όταν τα τεχνολογικά μέσα αξιοποιούνται με όρους ποιότητας και αποτελεσματικότητας.

Αξίζει να υπογραμμιστεί ότι αυτό το έργο αποτέλεσε πρωτοβουλία εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης (αρχικά νηπιαγωγών και στη συνέχεια δασκάλων). Η μεταξύ τους επιτυχής και αποδοτική συνεργασία δείχνει τον δρόμο σε δικτύωσεις και συμπράξεις πιο ανοιχτού τύπου ανάμεσα στους εκπαιδευτικούς και ταυτόχρονα έναν τρόπο εφαρμογής εξ αποστάσεως εκπαίδευσης σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες.

Εξάλλου, η εκπαίδευση και οι εναλλακτικές της μορφές συνεισφέρουν στις δημοκρατικές αξίες και τη συμμετοχή σε όλα τα επίπεδα του κοινωνικού ιστού, όπως αναφέρεται και στη Διακήρυξη για την ανοιχτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση (Λιοναράκης, 2020) και ίσως έτσι οδηγηθούμε σε μια υγιή κοινωνία των πολιτών.

Βιβλιογραφικές αναφορές

- Ζαχαρία, Μ., Ιωαννίδου, Μ., Τσιρώνη, Α. Τσουκαλά, Κ., Κατσάλη, Ε., Μαυροπούλου, Γ., Γούλα, Μ. (2018). «Ένας Δράκος με Γυαλιά, ψάχνει Καθαρά Νερά»: Ένα Περιβαλλοντικό eTwinning έργο. ΠΡΑΚΤΙΚΑ 5ου Πανελληνίου Συνεδρίου Αξιοποίηση των Τεχνολογιών Πληροφορίας & Επικοινωνίας Συνεργατικά Σχολικά Προγράμματα Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση 23, 24, 25 Νοεμβρίου 2018, Ιωάννινα Νοεμβρίου 23 #etwinconfgr ISBN: 978-618-81706-7-4
- Ιωακειμίδου, Σ. (2020). Εξ αποστάσεως σχολική εκπαίδευση: παραδείγματα και πρακτικές στο Δημοτικό Σχολείο. Ηλεκτρονικά Πρακτικά της Επιστημονικής Τηλε-Διημερίδας “Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και Σχολική Πραγματικότητα” (25-26/4/2020) https://pdeamth.gr/pekes/images/2020/pekesexae2020_praktika_synedriou.pdf
- Ιωαννίδου, Μ. (2018). Δικτύωση εκπαιδευτικών σχολικών μονάδων προσχολικής αγωγής: πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα. Διπλωματική εργασία. <http://dspace.lib.uom.gr/handle/2159/22222>

- Λιοναράκης, Α. (2020). Editorial. *Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία*, 15(2), 4-6.
doi:<https://doi.org/10.12681/jode.22078>
- Hogenbirk, P., Galvin, C., Gilleran, A., Hunya, M., Selinger, M., Zeidler, B. (2006). *Pedagogical Advisory Group. Reflections on eTwinning. Collaboration and eTwinning. Enrichment and added value of eTwinning projects*. Brussels: eTwinning Central Support Service